

L'AIXOPLUC DE LA MARTA MATA

Estimo la pedagogia, m'emociona observar com els infants aprenen, em sobta quantes maneres hi ha d'ensenyar i d'aprendre i part d'aquest plaer que ha format part de la meua vida laboral, la dec a l'estructura dels moviments de renovació pedagògica creada per la Marta Mata i els seus companys.

No admiro la Marta només per ella mateixa, sinó per la capacitat i empena de crear el què ha unit a milers de mestres i professionals implicats en la pedagogia.

Vaig descobrir aquest món diferent de l'educació mentre estudiava Pedagogia. Als voltants del setanta, a la Universitat estava de moda la visió tècnica i empresarial de l'organització escolar. Tot es solucionava establint fites, creant proves que mesuressin el que l'alumne sabia i elaborant fitxes perquè l'alumne ho aprengués individualment i al seu ritme. La màxima novetat per fer la classe més amena era les diapositives.

Amb un company de Facultat vam decidir estudiar a fons la història de les escoles a Barcelona des del 1898 al 1923. Rosa Sensat ens va obrir les portes de la seva biblioteca al carrer Paris on vam consultar milers de documents i a més vam poder-ho compartir amb en Jordi Cots, en Jordi Monés i en Josep M. Masjoan. Vaig descobrir que, temps ha, l'escola era molt més avançada que ara, que la natura en formava part, que l'experimentació importava, que els infants podien donar la seva opinió i que els mestres estimaven el seu treball. Al 72 i al 73, em va entusiasmar escoltar a la Marta parlant de la Mancomunitat i l'Institut escola a l'exposició sobre pedagogia catalana, a Jordi Cots sobre el període del 1900 al 1936 o visitar l'exposició "A l'avantguarda de l'educació".

Amb les ganes de canviar el món que posseïa la joventut de la nostra generació i amb la ferma creença que, amb la renovació pedagògica, podríem educar homes i dones lliures que canviarien el món, vaig llençar-me amb voracitat a conèixer altres móns més enllà de la Universitat.

El primer que vaig descobrir era l'escola "La Roda", on tot el que teòricament o històricament era interessant, allà es portava a la pràctica. Va ser la meua segona universitat mentre hi vaig treballar. Allà vaig endinsar-me en l'educació que tenia com a punt de partida la vivència. En un curs de matemàtica moderna per a pares al 74, en Toni i la Pepa, mestres de l'escola, explicaven "En aquest món modern, en el que tot es posa en dubte i es replanteja, en el que el reciclatge permanent i la reconversió han esdevingut necessitats socials, l'educació no pot ja consistir en donar d'una sola vegada un saber que demà haurà passat de moda, sinó en entendre l'educació com a formació d'estructures de pensament, suficientment àmplies per a permetre una adaptació permanent. Per mitjà d'una educació vivenciada, viscuda plenament, el nen pren consciència, des de ben petit, de la possibilitat que li ha estat oferta de descobrir només les estructures del pensament que permeten, en tota situació, relligar el concret a l'abstracte, conserven un valor permanent. Aquestes són les eines de la intel·ligència que és —com diu Piaget— "la facultat d'adaptar-se a circumstàncies noves".

A l'escola, doncs, s'unien la teoria i la pràctica educativa a través de la reflexió de la pràctica diària i la lectura compartida de llibres de pedagogia. En aquesta època la creativitat de la mestra o del mestre era un dels atractius del món educatiu. El fet d'estar en permanent reflexió atiaava les ments dels mestres de llavors, actualment un xic emboirades i ofegades amb tanta normativa i ordenació de l'Administració, que s'avança fins hi tot a les necessitats de l'escola en l'acompanyament als infants en el seu creixement personal.

En el butlletí d'informació i documentació pedagògica de l'escola del desembre del 74, l'editorial demanava un veritable canvi democràtic al nostre país i recordava la frase dels nois de l'escola

Barbiana "el problema dels altres és igual al meu. Resoldre'l junts és la política, resoldre'l cadascú per la seva banda és l'avarícia." Parlar de política, ara, està desprestigiada, però en aquella època, a l'escola, tant es llegia autors com Freire, Freinet, Montessori, Piaget, Joaquim Franch, com es discutia del que passava a la nostra societat, ja que tant la Marta com els MRP sempre havien considerat el fet escolar com un fet més de la societat en que vivim.

Al mateix butlletí, per parlar dels nois difícils, es referia a unes paraules de Fernand Deligny "Els nens difícils són a la societat el que un tronc verd és a una estufa de llenya. Si l'estufa no tira, el tronc fumeja i els experts es precipiten a examinar-lo, a posar en equació el seu grau d'humitat i d'altres "detalls científics" que expliquen unes bombolles, una escuma, i uns xiulets que ni tant sols s'haurien notat si la xemeneia estigués ben orientada."

A l'escola d'estiu del 76 es va fer la declaració per una nova escola pública catalana, document que va servir de base per a moltes reflexions de claustres d'arreu de Catalunya, com el meu, als escolapis de Terrassa, reflexió que vam fer acompanyats de la Marta Mata. Un fragment d'aquella declaració em va impressionar llavors "Si comencem l'ensenyament en néixer l'infant, fem assequibles les lletres a tothom per igual; normals i anormals, ben dotats o mal dotats. No hi ha distincions apriorístiques que podrien perjudicar després la formació de l'infant, no sols intel·lectuals ans psicològics o socials" Tinc guardats els diaris d'aquella l'escola d'estiu. Hi havia presentació d'experiències, conferències com "La recerca a l'escola" d'en F. Tonucci, recitals d'en Ovidi Motllor, o crides de "Rosa Sensat" als assistents de l'Escola d'Estiu per ajudar a resoldre la situació precària de l'economia de l'associació.

Darrera d'aquest afany de canvi, el 1980 neix a Terrassa "l'Escola de mestres Alexandre Galí" tenint com a mirall a l'escola de mestres Rosa Sensat, però amb ganes de guanyar en autonomia i no dependre tant de la "casa mare". Els objectius són la renovació pedagògica de l'escola a Terrassa, el reciclatge permanent i l'escola pública i catalana.

Durant anys vaig treballar a les escoles bressol, món ple d'homes i dones que lluitàvem, a través de la coordinadora de Catalunya d'escoles bressol de la qual també en formaven part col·laboradors de la Marta, perquè l'etapa de 0 a 3 fos educativa i que hi hagués un tronc únic d'ensenyament.

A partir del 83, amb l'impuls de tots, es fan cada tres anys les jornades de MRP on es discuteix sobre el model d'escola, l'autonomia de centres, el projecte educatiu, la normalització lingüística, la formació del mestre, el debat pedagògic, el currículum o el paper del MRP en el canvi. Avança aquesta xarxa en la què perden protagonisme les primeres persones que van impulsar la renovació, a canvi de guanyar en la participació de totes i totes a través de les escoles d'estiu i les trobades dels MRP, fins arribar al procés més participatiu en el primer congrés de renovació pedagògica.

No és pas responsabilitat de la Marta tot aquest creixement, però si que amb el seu impuls va ser possible crear tots aquests moviments que han format, reciclat i reflexionat sobre el fet educatiu durant tants anys. Al llarg de la meua vida laboral, ja llarga, com a assessora dels equips d'assessorament psicopedagògic, ara en perill de perdre la seva identitat, m'ha estat de molta utilitat tot el que he après amb els i les mestres amb els quals he compartit l'afany de renovar l'escola.

Com a conclusió, i tal com deien els alumnes de l'escola de mestres de Bardina al 1909, "No t'accontentis amb l'estatuo quo, tingués il·lusions, maquina projectes, elabora dissenys, pugna per realitzar-los..." Sota l'aixopluc de la Marta Mata vaig aprendre a somniar i a apassionar-me per una escola millor. Un somni i una passió que encara mantinc.

Tessa Julià Dinarés